

آشنایی با نخستین حیوانات اهلی

حدود ۹۰۰۰ تا ۱۱۰۰۰ سال پیش انسان‌ها متوجه شدند که به غیر از شکار کردن حیوانات، گروهی از آن‌ها می‌تواند برایشان مفید واقع شوند و صرف نظر از شکار کردن حیواناتی نظیر بز و گوسفند، آن‌ها را از زیستگاه طبیعی‌شان به محل زندگی خود بردند. به موجب این اقدام انسان‌ها قادر شدند تا علاوه بر گوشت، از پوست، شیر، قدرت حمل و نقل و... برخی از حیوانات استفاده کنند.

به گزارش سایت خبری پرسون، حیوانات اهلی نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری تمدن بر عهده داشتند که در ادامه مطلب علاوه بر اشاره کردن به آن، توضیحاتی درباره ویژگی حیوانات اهلی می‌دهیم، همچنین تفاوت رام کردن و اهلی کردن را بازگو می‌کنیم و در آخر حیواناتی که نخستین بار توسط انسان‌ها اهلی شدند را معرفی خواهیم کرد.

۶ ویژگی که حیوانات اهلی

با استناد به کتاب «اسلحه‌ها، میکروب‌ها و فولاد» (Guns, Germs and Steel) نوشته دکتر جرد دایموند، حیوانات اهلی این ۶ ویژگی را دارند و در صورتی که هر مورد از این ۶ مورد نقض شود، آن حیوان اهلی محسوب نمی‌شود و در دسته‌های دیگری مانند نیمه اهلی و وحشی قرار می‌گیرد:

در تامین غذای خود سخت گیر نباشد: حیوانات اهلی باید قادر باشند غذاهایی که انسان‌ها برایشان فراهم کرده‌اند را بخورند و عادت کنند.

زود به بلوغ برسد: برای انسان‌ها به صرفه نیست تا به اهلی کردن حیواناتی بپردازد که دیر به بلوغ می‌رسند. برای به بلوغ رسیدن حیوانی مانند فیل نیاز است علاوه بر زمان بسیار، غذا و انرژی بسیاری هم صرف‌شان کرد.

بتواند در اسارت زاد و ولد کنند: حیوانی مانند بز کوهی که به صورت اقلیمی زندگی می‌کند و تمایلی به زندگی در محیط‌های شلوغ و در بند ندارد، مناسب اهلی شدن نیست.

در طبیعت‌شان حرف شنوی وجود داشته باشد: حیواناتی مانند بز، گاو، گوسفند از حرف شنوی بالایی برخوردارند و تعامل با آن‌ها کار راحتی است. اما در طرف دیگر، حیوانی مانند بوفالوی آفریقایی، گاومیش آمریکایی و گورخر بسیار پرخاشگر هستند و تعامل انسان‌ها با این حیوانات می‌تواند خطرناک باشد.

غریزه ترس و فرار نباید در آن‌ها قوی باشد: حیواناتی مانند غزال و آهو به هنگام احساس خطر سریعاً موقعیت خود را تغییر می‌دهند و دمدمی مزاج هستند.

حیوانات اهلی باید انسان‌ها را به عنوان رهبر بپذیرند: به غیر از گربه‌ها حیوانات اهلی پذیرفته‌اند که انسان‌ها نقش هدایت کنند و رهبری دارند و مطیع آن‌ها هستند.

اهلی کردن با رام کردن حیوانات تفاوت دارد

ممکن است برخی از ما ها مفهوم رام کردن را با اهلی کردن اشتباه بگیریم. اهلی کردن فرایندی است که به وسیله آن انسان‌ها به طور تدریجی گروهی از حیوانات (یا گیاهان) را تحت حمایت خود قرار می‌دهند و در عوض از مزیت‌های جانبی آن جاندار استفاده می‌کند. اما رام کردن برخلاف اهلی کردن معمولاً به تربیت کردن جانداران وحشی اطلاق می‌شود که قادر یا مناسب اهلی شدن نیستند و معمولاً پروسه آن به صورت انفرادی شکل می‌گیرد. می‌توان گفت تنها بخش محدودی از حیوانات امکان اهلی شدن دارند، اما تمامی حیوانات می‌توانند رام شوند که شیوه رام کردن یک حیوان نسبت به دیگری از الگوی رفتاری و زمانی خاصی پیروی می‌کند. برای مثال گاو یک حیوان اهلی است، گربه یک حیوان نیمه اهلی (به دلیل نداشتن تمامی ۶ ویژگی) و شیر یک حیوان وحشی است که تنها می‌توان آن را رام کرد.

پس از تعریف حیوان اهلی، نگاهی خواهیم داشت به نخستین حیواناتی که توسط بشر اهلی شدند. همانطور که در ابتدای متن اشاره شد نخستین بار هزاران سال پیش انسان‌ها متوجه شدند که می‌توان غیر از شکار کردن، از طریق اهلی کردن یک حیوان از مزایای دیگر آن نیز بهره ببرند. به نقل از نشنال جئوگرافیک، نخستین بار این اقدام ده هزار سال پیش در سرزمین بین النهرین و در میان دو رود دجله و فرات که امروزه شامل کشورهای ایران، عراق، سوریه و ترکیه می‌شود به وقوع پیوست و انسان‌ها دانه گیاهان را کاشتند، به آن آب دادند و مطمئن شدند که گیاه می‌تواند به خوبی رشد کنند. گفته می‌شود نخستین گیاهان اهلی شده جو، عدس و گندم بودند. اما در همین بازه زمانی ساکنین بین النهرین جهت استفاده، از شیر، گوشت، پشم و پوست شروع به رام کردن حیوانات هم کردند.

پس از رام کردن، ساکنین بین النهرین شروع به اهلی کردن حیوانات کردند. بر اساس کتاب «منشاء سگ: اهلی کردن و تاریخچه اولیه آن» اثر تیم کلاتان بروک، جانور شناس بریتانیایی به قدمت و سرچشمه تعامل انسان و حیوانات نگاهی بیاندازیم با این مطلب روبه‌رو می‌شویم که ۱۲.۰۰۰ سال پیش سگ اولین حیوانی بود که به موجب کمک در شکار، مورد تعلیم انسان‌ها قرار گرفت و به نخستین حیوان دست پرورده و نخستین حیوان اهلی انسان‌ها تبدیل شد. اما بعضی منابع هم معتقدند که نخستین حیوان اهلی شده بز بوده است و با فاصله کمی بعد از اهلی کردن بزها به اهلی کردن گوسفندان روی آورده شد.

حدود ۱۰.۰۰۰ سال پیش در جنوب شرقی آسیا مرغ نیز به فهرست نخستین حیوانات اهلی شده اضافه شد. بعدها انسان‌ها رو به اهلی کردن حیوانات درشت جثه‌تری چون گاو وحشی و اسب‌ها پرداختند که به منظور باربری و حمل و نقل از آن‌ها استفاده می‌شد.

(به خاطر داشته باشید که حیوانات دست پرورده، حیوانات خانگی یا pet لزوماً یک حیوان اهلی نیستند. برای مثال امروزه دسته‌ای از پرندگان که با نام پرندگان زینتی شناخته می‌شوند به عنوان حیوان خانگی وارد زندگی انسان‌ها شده‌اند اما بسیاری از آن‌ها به راحتی مورد پنجم از ویژگی یک حیوان اهلی را نقض می‌کنند).

اهلی کردن حیواناتی نظیر مرغ و خروس که از دانه و غلات تغذیه می‌کنند دشوار تر از حیوانت گیاه خواری چون گاو و گوسفند بود